

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 48

(2008–2009)

Om lov om endringer i lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet

*Tilråding fra Olje- og energidepartementet av 27. mars 2009,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Innledning

Olje- og energidepartementet legger i denne proposisjonen frem forslag til endringer i lov 29. november 1996 nr. 72. om petroleumsvirksomhet (petroleumsloven). Forslagene omfatter:

- En ny bestemmelse om tidligere rettighetshavers subsidiære ansvar for disponeringsforpliktelser (§ 5-3)
- Endringer av lovens bestemmelse om andres bruk av innretninger, herunder en ny bestemmelse som gir departementet hjemmel til å pålegge bruk av andres innretninger i forbindelse med behandling, transport og lagring av CO₂ (§ 4-8)
- En ny bestemmelse som gir departementet myndighet til å pålegge seismikkfartøy å bruke satelittsporingsutstyr (§ 10-18)
- Endringer på enkelte punkter som vil gjøre at underliggende forskriftsverk og praksis reflekteres bedre i lovens systematikk og ordlyd (§§ 2-3, 3-9 tredje ledd og 9-3)

2 Departementets lovforslag

2.1 Forholdet mellom § 3-1 om åpning av områder og § 2-1 om tildeling av undersøkelsestillatelse

I henhold til § 2-1 kan departementet tildele undersøkelsestillatelse som gir rett til undersøkelse etter petroleum i et angitt område for en bestemt tidspe-

riode. Det følger av konsekvent og langvarig praksis at tildeling av undersøkelsestillatelse i et område forutsetter at dette er åpnet etter § 3-1. Dette er imidlertid ikke reflektert i lovens ordlyd og systematikk,

Lovens § 3-1 dreier seg om den avveiningen som skal gjøres før «åpning av nye områder med sikte på tildeling av utvinningstillatelser». § 2-1 er plassert før § 3-1 i loven. Dette kan gi et inntrykk av at myndighetene kan tildele undersøkelsestillatelser etter § 2-1 i områder som ikke er åpnet etter § 3-1.

Departementet ser derfor behov for å tydeliggjøre i loven at et område må være åpnet for petroleumsvirksomhet, jf. § 3-1, før det kan tildeles undersøkelsestillatelse etter § 2-1. Departementet foreslår at dette gjøres ved at det innledningsvis i § 2-1 inntas en henvisning til § 3-1.

Det følger av § 1-3 at ingen andre enn staten kan drive petroleumsvirksomhet uten de tillatelser, godkjenninger og samtykker som kreves i medhold av petroleumsloven. Oljedirektoratet gjennomfører således undersøkelsesaktivitet på vegne av staten i områder som ikke er åpnet i henhold til § 3-1. Slike undersøkelser er sentrale for å sikre et godt, helhetlig kunnskapsgrunnlag for beslutningen om området skal åpnes for slik virksomhet. Den foreslåtte endringen av § 2-1 vil ikke endre på dette.

2.2 Størrelse på området som beholdes etter § 3-9 tredje ledd

Rettighetshaver til en utvinningstillatelse har etter § 3-9 annet ledd rett til forlengelse av utvinningstillatelsen, forutsatt at arbeidsforpliktelsen og vilkår for øvrig i utvinningstillatelsen er oppfylt. Størrelsen på området som omfattes av forlengelsen skal i henhold til § 3-9 tredje ledd «... normalt utgjøre halvparten av området for utvinningstillatelsen, likevel slik at rettighetshaver har krav på å beholde minst 100 km².».

Departementet har i flere år fokusert på behovet for en effektiv forvaltning av arealene på sokkelen både i modne og umodne områder. Det vises i denne forbindelse til St.meld. nr. 38 (2003-2004) om petroleumsvirksomheten. Departementet har derfor de senere år endret utformingen av vilkårene i utvinningstillatelsene. Ved tildeling av utvinningsstillatelser i forhåndsdefinerte områder (TFO) i modne deler av kontinentalsokkelen skal rettighetshaverne i henhold til utvinningstillatelsen således normalt tilbakelevere det området som ikke er omfattet av en utbyggingsplan etter utløpet av den initiale perioden, jf. § 3-9 første ledd.

Likeledes har departementet ved tildeling av utvinningstillatelser i de ordinære konsesjonsrundene fastsatt at områder det kan kreves forlengelse for etter § 3-9 annet ledd, skal avgrenses av petroleumsforekomster påvist ved boring. Det normale har derfor blitt at rettighetshaver i henhold til utvinningstillatelsen ikke får beholde halvparten av det opprinnelige området for utvinningstillatelsen.

Gjeldende praksis medfører også at det området det gis forlengelse for, i mange tilfeller er mindre enn 100 km². Bakgrunnen for at loven legger opp til at rettighetshaver kan beholde minst 100 km² ved forlengelse, er at man ønsket å unngå at konsesjonsområder eller tilbakeleverte områder skulle bli uhensiktsmessig små. Dagens aktørbilde og modenhet på enkelte deler av kontinentalsokkelen medfører at dette hensynet ikke er like tungtveidende i dag. Hensynet til at det opprettholdes et høyt tempo i letefasen, og til at andre selskaper med annen erfaring og letefilosofi får anledning til å søke om tildeling i arealer uten aktivitet, anses i dag for å være av større betydning enn hensynet til å bevare en viss størrelse på konsesjonsområdene. Rettighetshavers forutberegnelighet mht. størrelsen på det areal som beholdes ved forlengelse av konsesjonsperioden, er etter departementets syn tilstrekkelig sikret gjennom vilkårene i utvinningstillatelsen hvor det fremgår hvor stort areal rettighetshaveren vil kunne beholde etter utløpet av den initiale periode.

Departementet vil på denne bakgrunn foreslå at lovens § 3-9 tredje ledd, annet punktum oppheves, slik at bestemmelsens ordlyd avspeiler gjeldende praksis.

2.3 Andres bruk av innretninger § 4-8

2.3.1 Generelt

Petroleumsloven § 4-8 legger til rette for at en som driver petroleumsvirksomhet og som har behov for å bruke andres innretninger, kan oppnå slik bruk. Dette kan både gjelde bruk av andres innretninger på et felt, rørledninger eller landanlegg. Både i modne og umodne områder vil muligheten for slik bruk ofte være helt avgjørende for at petroleumsvirksomheten skal kunne gjennomføres på en effektiv og god måte. Denne bestemmelsen er derfor en meget sentral del av det rettslige rammeverket for petroleumsvirksomhet på, og i tilknytning til, norsk kontinentalsokkel.

Store deler av olje- og gassvirksomheten på norsk kontinentalsokkel er gått over i en mer moden fase. Ut fra ressursforvaltningshensyn stiller dette strenge krav til effektiv bruk av infrastrukturen. Strengere krav til tidsrammen for gjennomføring av arbeidsforpliktelser ved tildeling av areal i modne områder medfører ytterligere krav til mer effektive forhandlingsprosesser.

Rettighetshavere som leter etter olje og gass på norsk kontinentalsokkel tar en betydelig risiko. Boring av brønner er svært kostbart, og ved tidspunktet for en eventuell forhandling om tredjepartstilgang vil disse kostnadene være irreversible. Rettighetshavere som gjør funn der en selvstendig utbygging ikke er et økonomisk alternativ, står i mange tilfeller overfor få aktuelle tilbydere av tjenester som eksempelvis prosessering, lager og transport. Markedet for slike tjenester er ofte preget av ufullstendig konkurranse, og tilbydere av tjenestene vil kunne ha en mulighet til å ta en høyere fortjeneste enn det en løsning basert på konkurranse ville gitt.

Departementet ønsker å stimulere til god lettevirksomhet på norsk kontinentalsokkel, og det er således svært viktig at rettighetshavere som tar leterisiko er sikret forutsigbare vilkår for de nødvendige tjenester for å få sin petroleum til markedet innenfor et rimelig tidsperspektiv. Samtidig har departementet ansvar for den langsiktige attraktiviteten med hensyn på å delta i norsk olje- og gassvirksomhet, og det må være en forutsetning at eiere av innretninger ikke påføres urimelige byrder som følge av andres bruk av deres innretninger. Departementet finner derfor at den forutsetningen som allerede ligger i loven i forhold til at andres bruk av innretninger ikke skal være til urimelig fortrenghet.

for rettighetshavers eget behov eller for en som allerede er sikret rett til bruk, samt at eier er sikret en rimelig fortjeneste blant annet ut fra investering og risiko, ivaretar dette hensynet.

2.3.2 *Innretninger hvor rettighetshaver har bruksrett*

§ 4-8 første ledd, første punktum slår fast at departementet, forutsatt at visse vilkår er oppfylt, kan bestemme at innretninger som eies av rettighetshaver kan brukes av andre. Den normale situasjonen på norsk sokkel har vært at rettighetshavergruppen selv har eid de innretninger som er nødvendige for virksomheten i driftsfasen, selv om man også har sett eksempler på innleie av produksjonsskip. Utviklingen har imidlertid gått i retning av et bredere aktørbilde med ulike typer selskaper som rettighetshavere, og i retning av utvikling av flere mindre funn. Dette aktualiserer forretningsmodeller der de viktigste innretningene også i produksjonsfasen leies inn av rettighetshavergruppen. For å sikre at muligheten for andres bruk av eksisterende innretninger ikke undergraves ved en slik utvikling, foreslår departementet en utvidelse av hvilke innretninger som skal omfattes av § 4-8. I tillegg til innretninger som eies av rettighetshaver, foreslår departementet å åpne for også å kunne pålegge slik bruk av innretninger som en rettighetshaver har bruksrett til. Departementet erkjenner at dette vil kunne skape utfordringer for en rettighetshavergruppe i forhold til å inngå avtaler om for eksempel innleie av et produksjonsskip. Departementet antar imidlertid at rettighetshaverne i forbindelse med utarbeidelse av plan for utbygging og drift, jf. § 4-2, kan søke å avklare mulighetene for andres bruk av innretningen.

I henhold til § 4-8 kan departementet bare bestemme at innretninger kan brukes av andre hvis departementet finner at slik bruk ikke er til urimelig fortrenghet for rettighetshavers eget behov eller for en som allerede er sikret rett til bruk. Departementet legger til grunn at eier av innretningen vil kunne være en som i denne sammenhengen er sikret rett til bruk.

Forskrift 20. desember 2005 nr. 1625 om andres bruk av innretninger (TPA-forskriften) gjelder også for leide innretninger, jf. forskriften § 12. Forskriftsbestemmelsen fastslår at med mindre den som eier innretningen samtykker til annet, er brukers rett til bruk av innretningen begrenset av den leieperiode som er avtalt mellom hjemmelshaver og leietaker, den rett leietaker har til å gjøre modifikasjoner på innretningen og særskilte bruksbegrensninger. Videre fastslår forskriften at brukers

rett etter denne ikke kan begrenses ytterligere gjennom avtale mellom hjemmelshaver til innretningen og leietakeren. Ut fra gjeldende utforming av § 4-8 har det vært stilt spørsmål fra industrien ved hjemmelsgrunnlaget for denne forskriftsbestemmelsen når det gjelder leide innretninger. Den foreslåtte endringen av § 4-8 vil skape nødvendig klarhet i forhold til dette.

2.3.3 *Avtaler som departementet tar til orientering*

Gjennom fastsettelsen av TPA-forskriften har departementet fastsatt prosessuelle regler som kommer til anvendelse når en bruker har behov for bruk av andres innretninger som ikke er regulert av forskrift 20. desember 2002 nr. 1724 om fastsettelse av tariffer mv. for bestemte innretninger. Videre inneholder TPA-forskriften bestemmelser om tariffer og vilkår for øvrig som legges til grunn ved slike avtaler. I den grad de kommersielle partene selv kommer til enighet om avtaler om bruk, finner departementet at det ikke er hensiktsmessig at departementet behandler og godkjenner disse avtalene.

Departementet har vurdert hvorvidt det er behov for å endre ordlyden i loven for å reflektere dette. Slik gjeldende § 4-8 annet ledd første punktum er utformet, er det lagt opp til at departementet i utgangspunktet skal godkjenne avtaler om bruk. Det fremgår imidlertid av bestemmelsens ordlyd at avtaler skal forelegges departementet til godkjenning, med mindre departementet bestemmer noe annet. Departementet finner at lovens ordlyd «*med mindre departementet bestemmer noe annet*» gir et klart grunnlag for en praksis hvor departementet ikke godkjenner den enkelte avtale. Departementet finner derfor ikke grunn til å foreslå å endre ordlyden i loven på dette punktet. Departementet ønsker å legge opp til et system der departementet kun får avtalene om bruk til orientering, dersom de kommersielle partene selv kommer til enighet.

På samme måte som for avtaler som departementet har godkjent, ser departementet behov for senere å kunne gripe inn og endre inngåtte avtaler som departementet ikke har godkjent, for å sikre at prosjekter blir gjennomført ut fra hensynet til god ressursforvaltning og til at eieren av innretningen gis en rimelig fortjeneste. Når departementet ikke godkjenner en avtale om andres bruk av innretninger, men kun tar denne til orientering, forutsetter departementet at adgangen for departementet til senere å gripe inn og endre avtalevilkårene, jf. § 4-8 annet ledd annet punktum, ikke innsnevres i forhold til en eksplisitt godkjenning fra departemen-

tets side. For at dette skal komme klart frem av loven, foreslår departementet at ordlyden i bestemmelsen endres slik at det fremkommer at også de vilkårene som er blitt avtalt, uten at disse er godkjent eller fastsatt, senere skal kunne endres av departementet.

I tidligere inngåtte avtaler om bruk vil det være slik at rettighetshaverne har bestemt i avtalen at denne skal godkjennes av departementet og at endringer også skal godkjennes. Avtalen er så blitt godkjent av departementet i medhold av § 4-8. Selv om departementet har godkjent avtaler der det også forutsettes godkjennelse av senere endringer, vil departementet kunne bestemme at slike endringsavtaler kun skal tas til orientering. Departementet legger til grunn at en senere endringsadgang da vil være den samme som ved en godkjennelse.

2.3.4 *Bruk av andres innretninger i forbindelse med behandling og lagring av CO₂*

Tiltak mot klimaendringer og utfordringene knyttet til å dekke verdens energibehov er bakgrunnen for regjeringens satsing på fangst, transport og lagring av CO₂. Regjeringen vil bidra til å utvikle fremtidsrettede og effektive teknologier, slik at CO₂-håndtering kan realiseres nasjonalt og internasjonalt. Fangst og lagring av CO₂ kan i fremtiden bli et sentralt virkemiddel i klimapolitikken. I henhold til det internasjonale energibyrådet (IEA) vil fangst og lagring av CO₂ kunne bidra til å redusere de globale CO₂-utslipp med rundt 20 prosent. For å kunne realisere dette er det nødvendig å finne gode løsninger for transport og lagring av den CO₂ som fanges. Lagring av CO₂ anses for Norges vedkommende kun å ville være aktuelt i undersjøiske geologiske formasjoner på kontinentalsokkelen. Lagring av CO₂ i slike formasjoner har allerede foregått på Sleipner-feltet i 12 år. Her separeres CO₂ fra den naturgassen som produseres, for å møte gassens salgsspesifikasjon. Deretter injiseres den ned i Ut-sira-formasjonen under Sleipner-feltet. Det er etablert et omfattende program for å overvåke den CO₂ som er injisert, og overvåkingen har til nå vist at CO₂ ikke lekker ut eller på annen måte oppfører seg annerledes enn forventet. Lagring av CO₂ fra Sleipner-innretningen er regulert av petroleumsloven som en del av petroleumsvirksomheten på Sleipner.

I forbindelse med prosjekter som nå er under utvikling i tilknytning til gasskraftverk på land, planlegges det å transportere CO₂ fra landbaserte kilder ut på kontinentalsokkelen og injisere denne i undersjøiske geologiske formasjoner for permanent lagring. Permanent lagring av CO₂ fra en land-

basert kilde som ikke er underlagt petroleumsloven (for eksempel et gasskraftverk) vil ikke være å anse som petroleumsvirksomhet i henhold til petroleumsloven og vil kreve en egen regulering.

Det vil imidlertid kunne være behov for integrasjon av denne virksomheten med virksomhet som er regulert av petroleumsloven. For eksempel vil injeksjon av CO₂ fra en landbasert kilde via Sleipner-innretningen kunne være aktuelt. En hjemmel for departementet til å regulere, og om nødvendig pålegge, andres bruk av petroleumsinnretninger til slike formål sikrer at den eller de som disponerer over disse innretningene ikke utnytter en monopol eller monopollignede situasjon. Departementet vil derfor foreslå et nytt tredje ledd i § 4-8.

En helhetlig regulering av transport og lagring av CO₂ i undersjøiske geologiske formasjoner på kontinentalsokkelen er for tiden under utarbeidelse. Regjeringen tar sikte på å regulere denne virksomheten i forskrifter under kontinentalsokkeloven¹ og forurensningsloven². Den foreslåtte endring i petroleumsloven vil således kun være en del av en mer helhetlig regulering for å legge til rette for slik virksomhet på norsk kontinentalsokkel. Det er nylig oppnådd enighet i EU om et direktiv om geologisk lagring av CO₂, men spørsmålet om innlemmelse av direktivet i EØS-avtalen er foreløpig ikke avgjort. Arbeidet med utformingen av den helhetlige nasjonale regulering av transport og lagring av CO₂ tar imidlertid høyde for det kommende direktivet.

2.4 **Retting av feilskrift i § 4-9, fjerde ledd**

Petroleumsloven § 4-9 om særlig operatøransvar for den helhetlige driften av oppstrøms gassrørledningsnett m.v. inneholder i siste ledd en feilskrift der det vises til «operativansvar» etter første ledd. Departementet foreslår at dette rettes opp slik at ordet «operativansvar» erstattes med ordet «operatøransvar».

2.5 **Ansvar for avslutningsforpliktelser § 5-3**

Norsk petroleumsvirksomhet har i stor grad vært dominert av rettighetshavere med solid finansiell styrke. Etter hvert som ressursene på kontinentalsokkelen modnes har man sett at det er behov for et bredere aktørbilde. Nye aktører kan gjennom deltakelse i eksisterende utvinningstillatelser utfor-

¹ Lov 21. juni 1963 nr. 12 om vitenskapelig utforskning og undersøkelse etter og utnyttelse av andre undersjøiske naturforekomster enn petroleumsforekomster

² Lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall

dre og utfylle de etablerte selskapene og dermed bidra til at tildelt areal blir utnyttet på en mer effektiv måte. De kan også øke konkurransen om areal, bidra med nye letetekoner og sette fokus på områder som de etablerte aktørene ikke prioriterer. Et bredere aktørbilde betyr imidlertid også at selskaper med svakere finansiell styrke etablerer seg. Olje- og energidepartementet har vurdert de utfordringer en økt andel av finansielt mindre sterke aktører på norsk kontinentalsokkel fører med seg i forhold til å møte kommende avslutningsforpliktelser på felt.

Når petroleumsvirksomheten opphører, må det tas stilling til hva som skal skje med innretningene. Rettighetshaverne skal derfor fremlegge en avslutningsplan, jf. loven § 5-1, og departementet fatter vedtak om disponering i henhold til petroleumsloven § 5-3. Kostnadene knyttet til gjennomføring av disponeringsvedtaket kan være betydelige.

Rettighetshaverne i en utvinningstillatelse er prinsipalt proratarisk, subsidiært solidarisk ansvarlige for rettighetshavergruppens forpliktelser. Kombinasjonen av mindre solide selskaper og solidaransvaret kan imidlertid slå uheldig ut. Dersom et solid selskap i gruppen selger sine andeler til et mindre solid selskap, øker sannsynligheten for at øvrige rettighetshavere må dekke en større del av forpliktelsene enn deres andel i tillatelsen tilsier. Dermed blir øvrige rettighetshavere eksponert for økt risiko.

På denne bakgrunn har departementet signalisert overfor industrien at man ved overdragelser av andeler vil vurdere å stille vilkår som tilsier at den overdragende rettighetshaver forblir subsidiært ansvarlig for avslutningsforpliktelser knyttet til den overdratte andelen. Departementet sendte høsten 2004 forslag til et slikt standardvilkår på høring. Departementet mottok høringsuttalelse fra Oljeindustriens Landsforening (OLF) som prinsipalt anførte at man burde fravike solidaransvaret når det gjaldt avslutningsforpliktelsene, slik at rettighetshaverne bare hefter for sin proratariske andel av forpliktelsene, og at et eventuelt restansvar burde dekkes av staten. Departementet ser ikke at det er grunnlag for en slik overføring av ansvar fra rettighetshavergruppen til staten. Det var for øvrig delte oppfatninger blant medlemmene i OLF om hvorvidt man burde innføre et slikt ansvar for den overdragende rettighetshaver dersom man beholdt solidaransvaret.

Departementet legger til grunn at hovedprinsippet bør være at selskaper som har vært rettighetshavere i tillatelser der det finnes innretninger, også etter overdragelsen bør fortsette å være subsidiært økonomisk ansvarlige for den del av kostnaden ved

gjennomføringen av et fremtidig disponeringsvedtak som knytter seg til den overdratte andel. Departementet mener det er naturlig at dette prinsippet kommer til uttrykk i tilknytning til de øvrige bestemmelsene om vedtak om disponering i loven § 5-3. Dette vil også klargjøre hjemmelsgrunnlaget for dette ansvaret.

Disponeringskostnadene for de gjenværende rettighetshavere vil være fradragsberettigede eller fremførbare i tråd med de alminnelige skatteregler for virksomheten. Staten vil således bære den vesentligste del av disponeringskostnadene. Tilsvarende vil kostnadene knyttet til garantistillelse som må forventes etablert mellom partene som følge av et slikt vilkår, i stor grad belastes staten. Både industrien og staten har således en interesse av at slike garantikostnader ikke blir unødvendig høye. Dersom det subsidiære ansvaret begrenses til «etter skatt»-kostnaden vil kostnadene knyttet til garantier reduseres vesentlig. Departementet har på denne bakgrunn kommet til at det subsidiære ansvaret for tidligere rettighetshaver skal begrenses til den fremtidige netto disponeringskostnad etter fradrag for skatteverdien av kostnadene.

Forslaget om å begrense det subsidiære ansvaret til «etter skatt»-kostnaden av disponeringen, bygger på en forutsetning om at det ikke gis skattemessig fradrag for utbetaling knyttet til det subsidiære fjerningsansvaret. Tilsvarende forutsettes at mottatt oppgjør iht. dette ansvaret ikke anses som skattepliktig inntekt. En slik skattemessig behandling av oppgjøret knyttet til det subsidiære ansvaret innebærer en endring i petroleumsskatteloven³ som departementet legger til grunn vil bli vurdert og fremmet i løpet av våren 2009. Utover dette innebærer ikke endringen noen særskilt skattemessig behandling av kostnadene knyttet til gjennomføring av disponeringsvedtaket.

2.6 Plassering av hjemmelen for stansing

Petroleumsloven § 9-5 omhandler «Stansing av petroleumsvirksomhet m.v.». Gjeldende § 9-5 annet ledd gir departementet, dersom det foreligger særlige grunner, hjemmel til å stanse petroleumsvirksomheten i nødvendig utstrekning eller sette særlige vilkår for fortsettelse. Gjeldende § 9-5 tredje ledd hører systematisk sammen med annet ledd og fastslår departementets mulighet til i visse tilfeller å forlenge tidsrommet som tillatelsen gjelder for, og å lempe på de forpliktelser som påhviler rettighets-

³ Lov 13. juni 1975 nr. 35 om skattlegging av undersjøiske petroleumforekomster mv.

haver dersom hjemmelen i annet ledd benyttes. Bestemmelsene er plassert i lovens kapittel 9 «Særskilte krav til sikkerhet».

Det følger imidlertid av forarbeider til loven og av praksis at bestemmelsens annet ledd også hjemler stansing der petroleumsfaglige og ressursforvaltningsmessige hensyn mv. taler for dette. I forarbeidene til gjeldende bestemmelse fremholdes det at annet ledd er identisk med tidligere lov om petroleumsvirksomhet 22. mars 1985 nr. 11 § 50 annet ledd.⁴ Bestemmelsen var imidlertid i den tidligere loven plassert under kapittel VII «Alminnelige bestemmelser».

For å få en plassering av bestemmelsen i tråd med lovens systematikk, foreslår departementet å flytte gjeldende § 9-5 annet og tredje ledd til lovens kapittel 10 «Alminnelig bestemmelser» som nytt tredje og fjerde ledd i § 10-1. Plasseringen vil da reflektere at bestemmelsen i gjeldende § 9-5 annet ledd både gir hjemmel til stansing på bakgrunn av sikkerhetsmessige og petroleumsfaglige/ressursforvaltningsmessige forhold.

2.7 Krav om sporing av fartøy som samler inn seismiske data

Seismisk datainnsamling er en helt grunnleggende aktivitet i forbindelse med petroleumsvirksomhet og foregår i alle faser av virksomheten. Den kan foregå i åpnede områder der det enda ikke er tildelt utvinningstillatelser, og i områder der det er tildelt utvinningstillatelser. Innsamling av seismiske data kan skje med ulike formål som å kartlegge forekomster, planlegge undersøkelsesboring, foreta grunnundersøkelser, herunder borestedundersøkelser, og som forberedelse til senere feltutvikling. Innsamling av seismiske data kan også foregå i regi av staten før et område er åpnet for petroleumsvirksomhet, jf. pkt. 2.1. Oppmerksomheten rundt innsamling av seismiske data på norsk sokkel har økt, blant annet som følge av et økt aktivitetsnivå i petroleumssektoren. En arbeidsgruppe med representanter fra Fiskeridirektoratet og Oljedirektoratet ble opprettet i september 2007 for å foreta en gjennomgang av problemstillingene og utarbeide forslag til tiltak. Gruppen avga rapport 1. april 2008 og ga der uttrykk for at det er registrert en økt opplevelse av arealkonflikt i forholdet mellom petroleumsvirksomhet og fiskerier. Departementet legger i denne situasjonen stor vekt på at man har et oppdatert regelverk som sikrer en fortsatt god samek-

sistens mellom de forskjellige interesser i havområdene.

I arbeidsgruppens rapport vises det til at alle fiskefartøy over 24 meter i dag har langtrekkende satellittsporing. Det samme systemet er ikke installert om bord i seismikkfartøy. Seismikkfartøyene er imidlertid utstyrt med Automatisk Identifikasjons System (AIS), som er det mest brukte systemet for identifikasjon og overvåking av skipstrafikk. Rekkevidden til AIS er begrenset av VHF rekkevidde, og typisk rekkevidde fra et fartøy på sjøen er 20 nautiske mil. AIS har derfor ikke et tilfredsstillende dekningsområde til å kunne benyttes ved kontroll og lignende i forbindelse med innsamling av seismiske data og fiskeriaktivitet til havs.

Sporing av seismikkskip, slik det er på fiskefartøy, vil gjøre det mulig å rekonstruere bevegelser på havet i ettertid og å avklare påstander om hendelser. Kystvakten vil også kunne følge bevegelser i sann tid for derved å avverge eller gripe inn i hendelser. Departementet legger til grunn at muligheten for å kunne rekonstruere hendelser og konflikt-situasjoner, vil kunne bidra til å redusere konflikt-nivået i forbindelse med innsamling av seismiske data.

Fartøy som driver innsamling av seismiske data kan være registrert under norsk eller utenlandsk flagg. Det er behov for å sikre et klart hjemmelsgrunnlag for et myndighetspålegg om bruk av sporingsutstyr i forhold til alle de fartøy som deltar i undersøkelsesvirksomhet på norsk sokkel, herunder grunnundersøkelser som omfatter seismiske undersøkelser.

Departementet slutter seg til arbeidsgruppens anbefaling om at det bør stilles krav til sporing av seismiske fartøy. Departementet foreslår at det tas inn et nytt ledd i petroleumsloven § 10-18 der departementet gis hjemmel til å pålegge fartøy som foretar innsamling av seismiske data, eller annen undersøkelsesvirksomhet, å bruke sporingsutstyr.

3 Høringsrunden

3.1 Generelt om høringen

Forslag til endringer i petroleumsloven ble sendt på høring 24. november 2008, med høringsfrist 16. januar 2009. 46 høringsinstanser har avgitt uttalelse i høringen. Av disse har et stort flertall ingen merknader eller uttrykker generell tilslutning til endringsforslagene.

Mht. forslaget til endringer i § 2-1 første ledd, § 4-8 annet ledd, § 4-9 fjerde ledd, og § 10-1 tredje og fjerde ledd, har høringsinstansene ingen merk-

⁴ Ot. prp. nr. 43 Om lov om petroleumsvirksomhet (1995-96) s. 58, andre spalte, andre avsnitt.

nader eller stiller seg positive til de foreslåtte endringer.

3.2 Til § 3-9 tredje ledd

Forslaget til endring i § 3-9 tredje ledd ble kommentert av 2 høringsinstanser *Konkurransetilsynet* støtter forslaget og mener dette vil redusere barrierer for å opprette og drive virksomhet på kontinentalsokkelen. *Oljeindustriens Landsforening (OLF)* er positiv til økt fleksibilitet, men mener forslaget svekker rettighetshavernes forutsigbarhet mht. størrelsen på det areal de er sikret i forlengelsesperioden. OLF foreslår derfor inntatt en presisering av hvilket område rettighetshaverne kan kreve forlengelse for.

Departementet mener rettighetshavers forutberegnelighet mht. størrelsen på det areal som kan beholdes, er tilstrekkelig ivaretatt gjennom vilkårene i utvinningstillatelsen som beskriver hvilket areal rettighetshaveren vil kunne beholde etter utløpet av perioden angitt i § 3-9 første ledd (den initielle periode). Departementet finner på denne bakgrunn ikke grunn til å ta forslaget til følge.

3.3 Til § 4-8 første ledd

Forslaget til endring i § 4-8 første ledd ble kommentert av en høringsinstans. OLF slutter seg til klargjøringen av hjemmelsgrunnlaget for å pålegge tredjepartsadgang til innretninger som ikke eies av rettighetshaver, men mener adgangen bør begrenses til innretninger som rettighetshaver leier. Videre ber OLF om at det klargjøres at pliktsubjektet etter bestemmelsen er rettighetshaver, og at dennes forpliktelser er begrenset av den disposisjonsrett rettighetshaveren har over den leide innretningen.

Departementet viser til at hensikten med bestemmelsen er at tredjepartsadgang også skal omfatte innretninger som en rettighetshaver har bruksrett til. Slik bruksrett vil kunne etableres på flere måter, som ikke nødvendigvis i alle tilfelle vil kunne kategoriseres som «leierett». For å sikre at bestemmelsen dekker de ulike tilfeller av bruksrett som kan oppstå, vil departementet opprettholde forslaget til endring i § 4-8 første ledd. Departementet viser for øvrig til omtalen i de generelle og spesielle merknader til bestemmelsen.

3.4 Til § 4-8 nytt tredje ledd

Forslaget til § 4-8 nytt tredje ledd ble kommentert av åtte høringsinstanser. Flertallet av de som har kommentert forslaget er positive, både ut fra miljøhensyn og fordi forslaget vil kunne styrke etable-

ringsmulighetene for virksomhet knyttet til CO₂-håndtering.

Flere høringsinstanser viser til at et nytt direktiv om geologisk lagring av CO₂ er under utarbeidelse i EU, og at den foreslåtte endring i petroleumsløven § 4-8 tredje ledd bør utsettes og inntas i forbindelse med en fremtidig gjennomføring av direktivet i norsk rett. Videre er det reist spørsmål om den foreslåtte bestemmelsen er i tråd med det nevnte direktivet mht. tvisteløsningsmekanisme. Flere høringsinstanser har videre påpekt behovet for en helhetlig regulering i norsk rett av virksomheten knyttet til fangst, transport og lagring av CO₂.

Departementet viser til de generelle merknader til bestemmelsen i kapittel 2. En helhetlig regulering av transport og lagring av CO₂ i undersjøiske geologiske formasjoner på kontinentalsokkelen er for tiden under utarbeidelse. Det tas sikte på å regulere denne virksomheten i forskrifter under forurensningsloven og kontinentalsokkelloven. Den foreslåtte endring i petroleumsløven vil således kun være en del av en helhetlig regulering for å legge til rette for slik virksomhet på norsk kontinentalsokkel. Både den foreslåtte endring og arbeidet med utarbeidelsen av den øvrige nasjonale regulering som nevnt, vil ta høyde for direktivet om geologisk lagring av CO₂ som er under behandling i EU. Departementet ser på denne bakgrunn ikke grunn til å utsette endringen i § 4-8.

OLF mener det er behov for å avklare ansvarsforholdene knyttet til skade og forurensning ved virksomheten og ansvaret for den endelige lagrede CO₂ i undergrunnen. Videre påpeker OLF at det kan oppstå utfordringer knyttet til at slik virksomhet vil kunne ha et annet tidsperspektiv enn petroleumsvirksomheten som foregår på den innretningen som eventuelt ønskes brukt i tilknytning til lagring av CO₂.

Departementet viser til omtalen av ansvarsforholdene i de spesielle merknadene til bestemmelsen. Forslaget til nytt § 4-8 tredje ledd medfører ikke at behandling, transport og lagring anses som petroleumsvirksomhet. Ansvaret for den lagrede CO₂ i undergrunnen vil således ikke følge av petroleumsløven, men reguleres av nevnte kommende regelverk om transport og lagring av CO₂ i undersjøiske geologiske formasjoner på kontinentalsokkelen. Departementet legger til grunn at virksomhet knyttet til transport og lagring av CO₂ vil være betinget av tillatelse gitt iht. slikt regelverk. Ansvaret for denne virksomheten vil derved påligge innehaveren av slik tillatelse. I den grad det inngås avtale om bruk av petroleumssinnretninger i tilknytning til lagring av CO₂, forutsetter departementet at ansvarsforhold knyttet til slike tjenester avklares

mellom avtalepartene. Tilsvarende legger departementet til grunn at utfordringer knyttet til at CO₂-virksomheten kan tenkes å ha et lengre tidsperspektiv enn den opprinnelige petroleumsvirksomheten, vil kunne løses avtalemessig mellom partene.

BBK Produksjon ber departementet vurdere om muligheten for andres bruk av innretninger offshore også bør omfatte transport av CO₂ og offshore kraftproduksjon.

Departementet viser til at transport av CO₂ som ikke er en del av petroleumsvirksomheten, vil falle utenfor petroleumslovens virkeområde. Slik transport vil reguleres i det kommende regelverk som utformes med hjemmel i kontinentalsokkeloven og forurensningsloven. Departementet ser imidlertid at det vil kunne være tilfeller der det kan være aktuelt å bruke innretninger som omfattes av petroleumsloven til transport av CO₂, men der den aktuelle CO₂ ikke transporteres og lagres som ledd i petroleumsvirksomheten. Departementet har derfor funnet at § 4-8 tredje ledd også bør omfatte bruk av innretninger for transport av CO₂, i tillegg til behandling og lagring.

Offshore kraftproduksjon som ikke er tilknyttet petroleumsvirksomhet faller utenfor petroleumslovens virkeområde. Offshore vindkraftproduksjon er tenkt regulert i en egen lov om produksjon av elektrisitet fra vindkraft på kontinentalsokkelen som er under utarbeidelse. Tredjepartsadgang til slike innretninger vil være en aktuell problemstilling i dette arbeidet. Departementet finner det ikke formålstjenlig å gå inn på forslaget om å la bestemmelsen i § 4-8 tredje ledd omfatte kraftproduksjon som nevnt.

3.5 Til § 5-3 tredje ledd

Forslaget til endring i § 5-3 tredje ledd ble kommentert av én høringsinstans.

OLF er generelt mot innføring av et subsidiært ansvar for fremtidige disponeringskostnader, og peker bl.a. på at dette vil føre til utbredt bruk av garantier ved overdragelser. Dette vil medføre ekstrakostnader og redusere omsetningen av tillatelser. Videre mener *OLF* at det subsidiære ansvaret uansett bør begrenses til «etter skatt»-kostnaden av en fremtidig disponering.

Departementet er kjent med at endringen vil kunne medføre økt bruk av garantier og at dette vil ha en kostnad. Departementet mener imidlertid innføringen av et subsidiært ansvar som foreslått er nødvendig for å sikre at disponeringsforpliktelsene blir gjennomført. Etter en fornyet vurdering har departementet kommet til at det er hensiktsmessig at

det subsidiære ansvaret begrenses til «etter skatt»-kostnadene ved en fremtidig disponering. Forslaget om å begrense det subsidiære ansvaret til «etter skatt»-kostnaden av disponeringen, bygger på en forutsetning om at det ikke gis skattemessig fradrag for utbetaling knyttet til det subsidiære fjerningsansvaret. Tilsvarende forutsettes at mottatt oppgjør iht. dette ansvaret ikke anses som skattepliktig inntekt. Dette fordrer en endring i petroleumslovens regler. Departementet legger til grunn at en slik endring vil bli vurdert og fremmet i forbindelse med øvrige skatteendringer våren 2009. Det vises for øvrig til merknadene til bestemmelsen i kapittel 2 og kapittel 6.

OLF mener det bør fremgå eksplisitt av bestemmelsen at departementet kan stille vilkår om subsidiært ansvar ved annen direkte eller indirekte interesseoverføring, jf. § 10-12 første ledd annet punktum, og at det klargjøres når slikt vilkår kan tenkes stilt.

Departementet viser til at departementet i medhold av § 10-18 og den alminnelige vilkårs læren i visse tilfeller vil kunne stille vilkår om subsidiært ansvar ved samtykke til overdragelser iht. § 10-12 første ledd. Departementets praksis når det gjelder vilkår om subsidiært ansvar for selger i tilknytning til samtykke til overdragelser, har vært tuftet på dette grunnlaget. Tilsvarende vilkår vil kunne stilles på dette grunnlaget ved samtykke til annen direkte eller indirekte interesseoverføring iht. § 10-12 første ledd, annet punktum. Det antas at behovet for særskilt regulering om subsidiært ansvar i slike tilfeller er mindre enn ved overdragelser iht. første punktum. Departementet finner på denne bakgrunn at det ikke er hensiktsmessig å innta en egen bestemmelse om ansvar ved slike overføringer i § 5-3.

OLF mener det må inntas en hjemmel for departementet til å gjøre unntak fra det subsidiære ansvaret hvor det foreligger sikkerhet som er akseptabel for de gjenværende rettighetshaverne og når overdragelsen finner sted mellom finansielt solide aktører, eller fra en mindre finansielt solid aktør til en mer finansielt solid aktør.

Departementet finner at systemhensyn og hensynet til likebehandling taler for at bestemmelsen bør gjelde generelt, uavhengig av partenes finansielle styrke. Departementet ser at det vil kunne være enkelte overdragelsestilfeller hvor behovet for subsidiært ansvar er mindre enn ellers. Imidlertid vil belastningen ved det subsidiære ansvaret i slike tilfeller også være mindre ettersom muligheten for at ansvaret vil realiseres er tilsvarende begrenset. Departementet finner det på denne bakgrunn ikke

formålstjenelig å innføre en unntaksbestemmelse som foreslått.

OLF ber departementet vurdere de regnskapsmessige effektene av å bli sittende med et subsidiært ansvar for disponering i tilknytning til overdratte andeler i en utvinningstillatelse. Videre mener OLF at det i mange tilfelle vil være nødvendig for selger å foreta vurderinger som krever innsyn i virksomheten i den utvinningstillatelse ansvaret utspringer fra, og at det må sikres nødvendig innsyn for selger.

Departementet viser til at den regnskapsmessige behandlingen av det subsidiære ansvaret må vurderes etter de relevante regler for regnskapsførsel. Departementet ser at en subsidiært ansvarlig vil kunne ha behov for informasjon om virksomheten i den utvinningstillatelsen ansvaret utspringer fra bl.a. i forbindelse med vurdering av ansvaret knyttet til regnskapsførsel. Tilgang til slik informasjon vil måtte sikres i overdragelsesavtalen og vil være betinget av samtykke fra de øvrige rettighetshavere jf. samarbeidsavtalens artikkel 27.2 første ledd. Ettersom både de gjenværende rettighetshavere og den subsidiært ansvarlige vil ha interesse av et korrekt grunnlag for den løpende vurderingen av omfanget av det subsidiære ansvaret, legger departementet til grunn at slikt samtykke vil bli gitt. Det forutsettes at rettighetshaverne kommer frem til en hensiktsmessig ordning for hvordan, og hvilken informasjon som skal gis, og hvilke begrensninger som skal gjelde for anvendelsen av slik informasjon.

OLF ønsker også at departementet foretar presiseringer i forhold til: omfanget av det subsidiære ansvar ved overdragelser i flere omganger, tidspunktet for når det subsidiære ansvaret oppstår, at bestemmelsen ikke skal gis tilbakevirkende kraft, beregning av ansvaret mht. utvikling av innretninger etter overdragelsen, samt beregning av ansvars omfang ved overdragelse etter mislighold iht. samarbeidsavtalen artikkel 9.

Departementet har omformulert deler av bestemmelsen i forhold til høringsutkastet for å lette forståelsen, samt gjort enkelte presiseringer i de generelle og spesielle merknader til denne for å ivareta de nevnte merknader. Det vises til merknader til bestemmelsen i kapittel 2 og 6.

3.6 Til § 10-18, nytt tredje ledd

Forslaget til § 10-18, nytt tredje ledd ble kommentert av syv høringsinstanser.

En rekke høringsinstanser understreker at det er positivt at det sikres nødvendig hjemmelsgrunnlag for å pålegge seismikkfartøy å bruke sporingssystemer.

Sjøfartsdirektoratet er positiv til intensjonene med endringen, men mener at det ikke bør innføres flere sporingssystemer for skip, herunder for de som opererer i petroleumsvirksomheten. Sjøfartsdirektoratet påpeker bl.a. at dette vil kunne medføre økte kostnader og at regelverket som vedrører fartøy bør samles på ett sted. Sjøfartsdirektoratet ønsker videre å bli involvert i den nærmere utvikling av krav til sporingssystemer dersom bestemmelsen likevel fastsettes.

Departementet viser til det behov for å pålegge seismikkfartøy å bruke sporingssystemer som er identifisert. Ettersom deler av petroleumsvirksomheten på sokkelen både reguleres i medhold av petroleumsvirksomhetslovgivningen og sjøfartslovgivningen, vil man i arbeidet med utforming av forskrifter med hjemmel i bestemmelsen søke å hensynta denne reguleringssituasjonen, med sikte på å redusere de negative effekter som Sjøfartsdirektoratet påpeker.

3.7 Andre kommentarer

Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening mener at heller ikke staten bør ha anledning til å innsamle seismikk i områder som ikke er åpnet for petroleumsvirksomhet.

Departementet viser til at § 1-3 gir staten mulighet til bl.a. å gjennomføre undersøkelsesaktivitet i områder som ikke er åpnet for petroleumsvirksomhet. Slike undersøkelser er helt sentrale for å sikre et godt, helhetlig kunnskapsgrunnlag for beslutningen om åpning av nye områder for petroleumsvirksomhet. Departementet vil således ikke foreslå endring av loven på dette punkt.

Fiskebåtrederne forbund foreslår å lovfeste et prinsipp om at borevirksomhet og utvinning av petroleumsvirksomhet ikke skal medføre forurensende utslipp til sjø, og at nullutslipp bør lovfestes for all ny petroleumsvirksomhet på norsk sokkel uavhengig av område.

Departementet viser til at petroleumsvirksomheten kun står for tre prosent av de samlede nasjonale utslipp av miljøfarlige stoffer til sjø. Nullutslippsmålet for olje og miljøfarlige stoffer til sjø fra petroleumsvirksomheten ble etablert i St.meld. nr. 58 (1996-1997) for hele norsk sokkel. For å følge opp meldingen initierte SFT et samarbeid med oljeindustrien og OD for å konkretisere denne målsettingen og iverksette nødvendige tiltak for å nå målene. Dette samarbeidet har vært vellykket. Utslippene av tilsatte miljøfarlige kjemikalier fra norsk sokkel er redusert med over 99 prosent de ti siste årene. Det arbeides fortsatt aktivt for å få byttet ut de resterende miljøfarlige stoffene. De største utslippene fra olje- og gassproduksjonen offshore er nå knyttet

til produsert vann, som inneholder små mengder naturlig forekommende stoffer og radioaktive stoffer som har lekket ut fra berggrunnen. Det er så langt ikke påvist direkte effekter av disse utslippene på sårbare ressurser. Innenfor disse rammene gjennomføres det for alle nye feltutbygginger grundige vurdering av tiltak for å sikre lavest mulig utslipp til sjø. Nullutslippsmålet er under vurdering i forbindelse med stortingsmeldingen om Helhetlig forvaltningsplan for Norskehavet, som etter planen skal legges frem for Stortinget våren 2009. Nullutslippsmålet vil også bli vurdert i den planlagte forvaltningsplanen for Nordsjøen. Departementet vurderer det på denne bakgrunn ikke som hensiktsmessig å forankre nullutslippsarbeidet i petroleumsloven.

4 Ikrafttredelse

Departementet vil foreslå at loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Det vil være et siktemål at endringer i petroleumsloven skal tre i kraft 1. juli 2009.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Endringen i § 5-3, som gir overdragende rettighetshaver et subsidiært ansvar for kostnadene knyttet til gjennomføringen av et disponeringsvedtak, vil medføre større sikkerhet for at slik disponering blir gjennomført. Det antas at etableringen av et slikt subsidiært ansvar vil medføre at selgende rettighetshaver i mange tilfeller vil kreve at kjøperen av andelen stiller garantier for dekning av selgers subsidiære ansvar knyttet til et fremtidig disponeringsvedtak. Kostnader knyttet til slike garantier vil kunne være betydelige. Ettersom kostnadene til garantistillelse vil være fradragsberettigede for kjøpende rettighetshaver ved ligningen, vil dette også redusere skatteprovenyet for staten. Nødvendigheten av å sikre at disponeringsvedtak blir gjennomført anses imidlertid å forsvare disse kostnadene. Videre vil den foreslåtte begrensningen av det subsidiære ansvaret til «etter skatt» kostnaden av disponeringen, redusere kostnadene knyttet til garantier vesentlig. En følge av forslaget er at utbetaling og mottatt oppgjør iht. det subsidiære ansvaret bør være unntatt reglene om hhv. fradragsrett og inntektskatt. Dette fordrer en endring i petroleumslovens regler. Departementet legger til grunn at en slik endring vil bli vurdert og fremmet i forbindelse med øvrige skatteendringer våren 2009.

Den foreslåtte endring i § 10-18 tredje ledd, som sikrer departementet hjemmel til i forskrift å pålegge fartøy som driver undersøkelse etter petroleum å ha og bruke sporingsmidler, vil kunne medføre økte utgifter for denne næringen i den grad slikt utstyr ikke allerede er etablert. Departementet finner imidlertid at de fordeler et krav om sporingsmidler medfører mht. korrekt informasjon om tidligere hendelser og avverging av akutte hendelser knyttet til slik virksomhet forsvarer at en slik hjemmel for pålegg etableres og benyttes.

De øvrige foreslåtte endringer medfører etter departementets vurdering ikke økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

6 Merknader til de enkelte bestemmelser i lovforslaget

6.1 Til § 2-1 Tildeling av undersøkelsestillatelse m.v.

Bestemmelsen foreslås endret for å tydeliggjøre i loven at et område må være åpnet for petroleumsvirksomhet, jf. § 3-1, før det kan tildeles undersøkelsestillatelse etter § 2-1. På den måten vil loven reflektere den langvarige og konsekvente praksis i forhold til at et område må være åpnet etter § 3-1 før tildeling av undersøkelsestillatelse kan skje.

6.2 Til § 3-9 Varigheten av en utvinningstillatelse m.v.

Bestemmelsen endres ved at gjeldende tredje ledd annet punktum oppheves. Dette lyder «*Størrelsen på området som fastsettes etter første punktum skal normalt utgjøre halvparten av området for utvinningstillatelsen, likevel slik at rettighetshaver har krav på å beholde minst 100 km².*» Departementets forslag vil innebære at lovens ordlyd reflekterer dagens praksis ved tildeling av utvinningstillatelser.

6.3 Til § 4-8 Andres bruk av innretninger

Departementet foreslår en endring av første ledd første punktum slik at bestemmelsen i tillegg til å omfatte innretninger som eies av en rettighetshaver også omfatter innretninger som en rettighetshaver disponerer til egen bruk, for eksempel gjennom en leieavtale. Uttrykket «bruker» er valgt for å sikre at bestemmelsen dekker de ulike tilfeller av bruksrett som kan oppstå. Pliktsubjektet etter bestemmelsen i § 4-8 første ledd, første punktum vil være rettighetshaver som eier eller har en bruksrett til en innretning. I tilfeller hvor rettighetshave-

ren kun har en bruksrett til innretningen iht. avtale med eier, er rettighetshaveren forpliktet etter bestemmelsen til å legge til rette for tredjepartsadgang til innretningen i avtalen med eier. Den retten en tredjepart kan gis iht. bestemmelsen er således en rett til å inngå avtale om bruk av innretningen med den rettighetshaver som har bruksrett. Tredjepartsadgangen vil i slike tilfeller være begrenset av brukers disposisjonsrett over innretningen iht. avtalen med eier knyttet til den bruksperioden som er avtalt, den rett bruker har til å gjøre modifikasjoner på innretningen, samt særskilte bruksbegrensninger.

Departementet foreslår at ordet «*avtalt*» tas inn i annet ledd for å reflektere at den adgangen departementet har til senere å endre vilkårene i en avtale også gjelder tilsvarende i de tilfeller der avtalen om andres bruk av innretninger ikke er fastsatt eller godkjent av departementet, men kun innsendt departementet til orientering.

Departementet foreslår et nytt tredje ledd som skal gi departementet grunnlag for å regulere og pålegge tredjeparts bruk av innretninger i forbindelse med behandling, transport og lagring av CO₂ fra en landbasert kilde som ikke er underlagt petroleumslovens virkeområde. Endringen innebærer ikke en utvidelse av hva som anses som petroleumsvirksomhet iht. loven, men gir departementet hjemmel til å regulere og pålegge slik bruk av innretninger som omfattes av loven.

Transport av CO₂ som ikke er en del av petroleumsvirksomheten vil falle utenfor petroleumslovens virkeområde, og vil reguleres i eget regelverk under kontinentalsokkeloven og forurensningsloven som er under utarbeidelse. Tredjepartsadgang knyttet til CO₂-håndtering i innretninger for transport av CO₂ vil inntas i dette regelverket. Departementet ser imidlertid at det kan være enkelte tilfeller hvor innretninger for transport av CO₂ faller inn under petroleumslovens virkeområde, og hvor tredjepartsadgang for virksomhet knyttet til CO₂-håndtering kan være aktuelt. Departementet har derfor funnet at § 4-8 tredje ledd også bør omfatte bruk av innretninger i forbindelse med transport av CO₂.

De samme vilkår som nevnt i første ledd må være oppfylt for at departementet skal kunne pålegge slik tredjepartsbruk, nemlig at hensynet til rasjonell drift eller samfunnsmessige hensyn tilsier det, og at departementet finner at slik bruk ikke er til urimelig fortrensel for rettighetshavers eget behov eller for en som allerede er sikret rett til bruk. Videre vil annet ledd gjelde tilsvarende for andres bruk av innretninger i forbindelse med behandling, transport og lagring av CO₂. Dette innebærer blant annet at avtaler om slik bruk skal forelegges depar-

tementet til godkjenning med mindre departementet bestemmer noe annet og at departementet ved pålegg etter nytt tredje ledd kan fastsette tariff og andre vilkår. Dette forutsetter imidlertid at eieren av innretningen gis en rimelig fortjeneste blant annet ut fra investering og risiko.

Ansvarsomfang og ansvarssubjekt for skade ved injeksjon, forurensning og endelig lagring av CO₂ i undergrunnen er sentrale tema for regulering av denne virksomheten. Som nevnt er den foreslåtte endring i petroleumsloven kun en del av et større reguleringsarbeid for å legge til rette for slik virksomhet på norsk kontinentalsokkel. Slik virksomhet vil bl.a. være avhengig av tillatelse fra myndighetene og gjenstand for omfattende regulering og kontroll. Ansvar for endelig lagret CO₂ i undergrunnen som ikke anses som en del av petroleumsvirksomheten vil reguleres i dette regelverket.

Ansvarsfordelingen mellom bruker og eier av innretninger mht. utøvelsen av virksomheten knyttet til transport, behandling og lagring av CO₂ forutsetter departementet reguleres i avtalen om slik bruk. Slike avtaler vil måtte godkjennes av departementet, jf. § 4-8 annet ledd. TPA-forskriften⁵ kommer ikke til anvendelse på slike avtaler jf. forskriften § 1.

Utfordringer ved at virksomheten knyttet til transport, behandling og lagring av CO₂ i undergrunnen vil kunne strekke seg lengre ut i tid enn den opprinnelige petroleumsaktiviteten på en konkret innretning, er etter departementets oppfatning ikke vesentlig forskjellig fra tilfeller hvor utvinning av tilknyttede petroleumsressurser har et lenger tidsperspektiv enn vertsfeltet. Departementet legger til grunn at disse utfordringene vil kunne løses i avtalen mellom partene som skal godkjennes av departementet.

6.4 Til § 4-9 Særlig operatøransvar for den helhetlige driften av oppstrøms gassrørledningsnett m.v.

Det foreslås å rette opp feilskriften i § 4-9 siste ledd, slik at «*operatøransvar*» erstatter «*operativansvar*». Videre foreslås å bruke begrepet «*særlig operatøransvar*» også i fjerde ledd for å få en enhetlig begrepsbruk i hele bestemmelsen.

§ 4-9 fjerde ledd ble endret ved ikrafttredelsen av offentliglova⁶ 1. januar 2009 slik at unntak fra offentliglova reguleres i forskrift til offentliglova selv, og ikke i petroleumsloven. Gassco AS er etter

⁵ Forskrift 20. desember 2005 nr 1625 om andres bruk av innretninger

⁶ Lov 19. mai 2006 nr.16 om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd

dette unntatt fra offentliglovas virkeområde iht. forskrift 17. oktober 2008 nr. 1119 til offentliglova § 1 første ledd, bokstav c).

6.5 Til § 5-3 Vedtak om disponering

Departementet foreslår et nytt tredje ledd som innebærer at en rettighetshaver som overdrar en tillatelse eller andel i tillatelse forblir subsidiært økonomisk ansvarlig for kostnadene knyttet til gjennomføringen av disponeringsvedtak. Bestemmelsen dekker både rettighetshavere etter en utvinningstillatelse jf. § 3-3 og en tillatelse til anlegg og drift jf. § 4-3. Bestemmelsen vil gjelde for overdragelser godkjent etter lovens ikrafttredelse.

Rettighetshaver og eier er i henhold til annet ledd ansvarlig for at vedtak om disponering blir gjennomført. Dersom en eller flere av disse ikke er i stand til å innfri sine forpliktelser kan de gjenværende rettighetshaverne kreve at en tidligere rettighetshaver som har overdratt hele eller deler av sin andel etter at denne bestemmelsen trådte i kraft, innfrir sine forpliktelser i henhold til bestemmelsen. De gjenværende rettighetshavere må først uttømme de muligheter som samarbeidsavtalen gir for innkalling av midler før det subsidiære ansvaret kan gjøres gjeldende.

Det subsidiære ansvaret for tidligere rettighetshaver er et økonomisk ansvar. Det anses ikke praktisk å pålegge tidligere rettighetshaver et ansvar for å gjennomføre vedtak om disponering da tidligere rettighetshaver ikke nødvendigvis lenger har en relevant organisasjon.

Også staten kan kreve dekning av tidligere rettighetshaver etter annen setning i forslaget. Bakgrunnen for dette er at dersom vedtak om disponering ikke blir gjennomført innen fristen, kan departementet iverksette nødvendige tiltak.

Tredje setning i forslaget slår fast at det subsidiære ansvaret skal beregnes på bakgrunn av størrelsen på den overdratte andel. Omfanget av det subsidiære ansvaret vil ikke påvirkes av bakgrunnen for overdragelsen. Ansvaret vil videre være begrenset til proratariske ansvaret som knytter seg til den overdratte andel. Det subsidiære ansvaret omfatter således ikke et eventuelt senere oppstått solidaransvar iht. samarbeidsavtalen.

Det subsidiære ansvaret for den overdragende rettighetshaver er begrenset til kostnadene knyttet til gjennomføringen av disponeringsvedtaket etter fradrag for skatteverdien av disse kostnadene. Dette innebærer ikke at staten får noen rolle i finansieringen av disponeringsvedtaket. De øvrige rettighetshaverne på disponeringstidspunktet vil, dersom en eller flere rettighetshavere ikke kan dekke

sin andel, på vanlig måte være ansvarlige for hele kostnaden ved gjennomføringen av disponeringen jf. § 5-3 annet ledd, og vil få fradrag for disponeringskostnadene eller fremføre disse i tråd med de alminnelige skatteregler for virksomheten.

Fjerde setning i forslaget fastslår at den overdragende rettighetshavers forpliktelser består også dersom andelen eller deler av denne overdras videre. Ved videresalg av andeler vil det oppstå en rekke av tidligere selgere de gjenværende rettighetshaverne kan rette krav mot. Rettighetshaver må imidlertid først søke dekning hos det selskap som sist overdro andelen. I tilfeller hvor flere rettighetshavere har overdratt andeler til den misligholdende rettighetshaver, vil de gjenværende rettighetshavere kunne søke dekning parallelt hos disse selskapene for deres respektive andel. Det samme vil gjelde i tilfeller med suksessive overdragelser, hvor flere tidligere rettighetshavere har overdratt andeler til en tidligere rettighetshaver som ved oppgjøret ikke kan oppfylle sitt subsidiære ansvar, og hvor disse andelene er overdratt videre samlet. I tilfeller hvor andelen som er overdratt videre er mindre enn summen av overdratte andeler fra de tidligere rettighetshavere, vil de gjenværende rettighetshavere kunne søke dekning parallelt hos disse tidligere rettighetshaverne for en forholdsmessig del av den senere overdratte andel.

Det subsidiære ansvaret er i henhold til siste punktum begrenset til kostnader knyttet til innretninger og brønner som eksisterte på overdragelsestidspunktet. Dersom overdragelsen skjer før innretninger eller brønner eksisterer i tillatelsen, vil en rettighetshaver som har overdratt sin andel ikke bli ansvarlig for en eventuell fremtidig disponeringsforpliktelse i tillatelsen.

Det subsidiære ansvaret for innretninger som eksisterte på overdragelsestidspunktet, knytter seg til innretningene som sådan, uavhengig av senere utvikling av disse. Det antas at en rekke kostnader knyttet til den senere utvikling av en innretning vil ha liten eller ingen betydning for den senere disponeringskostnad. Det er heller ingen nødvendig sammenheng mellom investering i nytt utstyr og økte disponeringskostnader. Slike investeringer kan både øke og redusere disponeringskostnaden. Forutberegnelighetshensynet tilsier imidlertid at det subsidiære ansvaret ikke skal øke etter overdragelsestidspunktet som følge av etterfølgende utvikling i tillatelsen som den ansvarlige ikke har påvirkning på. Det subsidiære ansvaret knyttet til innretninger som eksisterte på tidspunktet for overdragelsen vil således være begrenset oppad til det den ansvarliges andel av kostnaden ville vært på det endelige disponeringstidspunktet for dispone-

ring av innretningen slik denne var på overdragelsestidspunktet.

Den subsidiært ansvarlige vil kunne ha behov for informasjon om den utvinningstillatelsen ansvaret utspringer fra bl.a. i forbindelse med løpende vurderinger av ansvaret knyttet til regnskapsførsel. Tilgang til slik informasjon vil måtte sikres i overdragelsesavtalen, og vil være betinget av samtykke fra de øvrige rettighetshavere jf. samarbeidsavtalens artikkel 27.2 første ledd. Ettersom både de gjenværende rettighetshavere og den subsidiært ansvarlige vil ha interesse av et korrekt grunnlag for den løpende vurderingen av omfanget av det subsidiære ansvaret, legger departementet til grunn at slikt samtykke vil bli gitt. Det forutsettes at rettighetshaverne kommer frem til en hensiktsmessig ordning for hvordan, og hvilken informasjon som skal gis, og hvilke begrensninger som skal gjelde for anvendelsen av slik informasjon.

Dersom det skjer annen direkte eller indirekte interesseoverføring eller deltakelse i en tillatelse, jf. § 10-12 første ledd, vil departementet vurdere om det skal stilles vilkår i forhold til ansvaret til et selskap som helt eller delvis eier rettighetshaverselskapet. De selskapene som formelt står som rettighetshaverne på norsk sokkel er ofte norske aksjeselskaper som er eid av utenlandske oljeselskaper. Det kan for eksempel tenkes at et solid utenlandsk morselskap ønsker å overdra sitt norske datterselskap, som er rettighetshaver i felt, til et mindre solid morselskap. I et slikt tilfelle vil departementet kunne stille som vilkår iht. § 10-18 for samtykket etter § 10-12 at det overdragende morselskapet skal være ansvarlig både overfor de øvrige rettighetshaverne i gruppen og overfor staten for kostnaden ved gjennomføring av disponeringsvedtaket.

6.6 Til § 10-1 nytt tredje og fjerde ledd

§ 10-1 nytt tredje og fjerde ledd er flyttet fra gjeldende § 9-5 annet og tredje ledd. Endringen av plassering i loven er foreslått for å synliggjøre at vedtak om stansing kan fattes både på grunnlag av sikkerhetsmessige og petroleumsfaglige / ressursforvaltningsmessige forhold.

6.7 Til § 10-18 tredje ledd

Bestemmelsen gir departementet et sikkert hjemmelgrunnlag for å pålegge fartøy som driver undersøkelsesaktivitet på norsk sokkel å ha om bord og bruke utstyr som overvåker og rapporterer aktiviteten til fartøyet, som for eksempel satelittspøringsutstyr og ferdskriver. Slike fartøy kan være under norsk eller utenlandsk flagg. Begrepet «undersøkelse» er definert i loven § 1-6 e) og vil omfatte innsamling av seismiske data. Aktiviteten vil normalt foregå i medhold av en undersøkelsestillatelse, jf. loven § 2-1, eller en utvinningstillatelse, jf. loven § 3-3. Når det gjelder fiskefartøy finnes det tilsvarende bestemmelse i lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av viltlevende marine ressurser (havressurslova) § 34.

Olje- og energidepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet.

Vi HARALD, Norges Konge,

st a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet

I

I lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet gjøres følgende endringer:

§ 2-1 første ledd skal lyde:

*Etter åpning av et område i henhold til § 3-1 kan departementet tildele juridisk person tillatelse til undersøkelse etter petroleum i begrensede områder av havbunnen eller i dens undergrunn. Undersøkel-
sestillatelse kan også tildeles fysisk person hjem-
mehørende i en EØS-stat.*

§ 3-9 tredje ledd skal lyde:

Kongen skal ved tildeling fastsette hvor stor del av området for utvinningstillatelsen rettighetshaver kan kreve forlengelse for etter annet ledd. *Departementet* kan etter søknad samtykke i at rettighetshaver beholder mer enn det området som er fastsatt ved tildeling etter bestemmelsen her.

§ 4-8 første ledd første punktum skal lyde:

Departementet kan bestemme at innretninger som omfattes av §§ 4-2 og 4-3 og som eies *eller brukes* av rettighetshaver, kan brukes av andre hvis hensynet til rasjonell drift eller samfunnsmessige hensyn tilsier det, og departementet finner at slik bruk ikke er til urimelig fortrensel for rettighetshavers eget behov eller for en som allerede er sikret rett til bruk.

§ 4-8 annet ledd skal lyde:

Avtale om bruk av innretninger som omfattes av § 4-2 og § 4-3, skal forelegges departementet til godkjenning med mindre departementet bestemmer noe annet. Departementet kan ved godkjenning av avtale etter første punktum eller hvis det ikke oppnås enighet om slik avtale innen rimelig tid, samt ved pålegg etter første ledd, fastsette tariff og andre vilkår eller senere endre de vilkårene som er blitt *avtalt*, godkjent eller fastsatt, for å sikre at prosjekter blir gjennomført ut fra hensynet til ressursforvaltning og at eieren av innretningen gis en rimelig fortjeneste blant annet ut fra investering og risiko.

§ 4-8 nytt tredje ledd skal lyde:

Departementet kan, på tilsvarende vilkår som nevnt i første ledd første punktum, bestemme at innretninger kan brukes av andre i forbindelse med behandling, transport og lagring av CO₂. Annet ledd gjelder tilsvarende.

§ 4-9 fjerde ledd skal lyde:

Kongen kan fastsette at lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker ikke skal gjelde for den som har *et særlig operatøransvar* etter første ledd.

§ 5-3 nytt tredje ledd skal lyde:

Dersom en tillatelse eller andel i tillatelse overdras, jf. § 10-12 første ledd, skal den overdragende rettighetshaver være subsidiært økonomisk ansvarlig overfor de øvrige rettighetshavere for kostnadene ved gjennomføringen av vedtak om disponering. Den overdragende rettighetshaver skal også være subsidiært ansvarlig overfor staten dersom utgifter knyttet til departementets vedtak om tiltak jf. sjette ledd ikke dekkes av rettighetshaver eller annen ansvarlig. Det økonomiske ansvar etter første og annet punktum beregnes på grunnlag av størrelsen på den overdratte andel og fremmes mot overdragende rettighetshaver etter fradrag for skatteverdien av kostnadene som pådras ved gjennomføringen av disponeringsvedtaket. Den overdragende rettighetshavers forpliktelser består ved senere overdragelser av andelen eller deler av denne, likevel slik at krav først skal rettes mot det selskap som sist overdro andelen. Det økonomiske ansvaret er begrenset til kostnader knyttet til innretninger, herunder brønner, som eksisterte på overdragelsestidspunktet.

§ 5-3 tredje, fjerde, femte og sjette ledd blir hhv. nytt fjerde, femte, sjette og syvende ledd.

§ 9-5 annet og tredje ledd oppheves.

§ 10-1 nytt tredje og fjerde ledd skal lyde:

Når det foreligger særlige grunner kan departementet påby at petroleumsvirksomheten stanses i nødvendig utstrekning eller sette særlige vilkår for fortsettelse.

Når vedtak som nevnt i tredje ledd er begrunnet i

forhold som ikke skyldes rettighetshaver, kan departementet etter søknad forlenge det tidsrom som tillatelsen gjelder for og i rimelig utstrekning lempe på de forpliktelser som påhviler rettighetshaver.

bord og bruke utstyr som overvåker og rapporterer aktiviteten til fartøyet, som for eksempel satelittsporingsutstyr og ferdskraver.

§ 10-18 nytt tredje ledd skal lyde:

Departementet kan i forskrift gi pålegg om at fartøy som driver undersøkelse etter petroleum skal ha om-

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Trykke A/S O. Fredr. Arnesen, Mars 2009

201 011